

projectbeschrijving voor de leerkracht

PROJECT RAAR

Leerlijn Interdisciplinair | Thema Identiteit | Groep 5&6 | nov 2018

Klaar voor de start?

- ✓ Gebruik de digitale versie van dit project.
- ✓ Download dit document op je computer voor het beste gebruik.
- ✓ We gaan ervan uit dat je kennis hebt van de [opzet van COH](#).
- ✓ Vraag bij de voorbereiding zo nodig hulp aan je interne cultuurcoördinator of je cultuurcoach (laat je informeren over de scholingsmogelijkheden).
- ✓ Bereid het project bij voorkeur samen met je collega's voor (vergeet de vakleerkrachten niet).
- ✓ Een bezoek aan een voorstelling, tentoonstelling of vaste collectie in een Haagse culturele instelling is van grote meerwaarde. Zie [CultuurSchakel](#) voor het actuele aanbod.
- ✓ Nodig als dat lukt een kunstenaar uit die betrokken wordt bij de uitvoering van het project. Zie [CultuurSchakel](#).
- ✓ Bedenk van tevoren bij welke onderdelen je ouders kunt inschakelen.
- ✓ Je mag het project 'op maat maken', mits je de fasen van het creatieve proces blijft doorlopen.
- ✓ Trek voor het hele project zes tot acht lesmomenten van 45 minuten uit.
- ✓ Kijk ook even op de [Facebookpagina](#) van Cultuuronderwijs op zijn Haags voor meer informatie en het gebruikersplatform.

Inhoudsopgave

1. Informatie	1
2. Introductie	3
3. Oriëntatie	3
4. Opdracht: Raar	6

1. Informatie

Lees ter voorbereiding van de COH-lessen onderstaande informatie over de invulling en het doel van het project en manieren om het project te promoten. Ook zijn hieronder de algemene benodigdheden en de begrippenlijst opgenomen.

Wat doen de leerlingen in dit project?

In dit interdisciplinaire project met de titel 'Raar' gebeuren ook echt rare dingen! Op allerlei manieren werken de leerlingen vanuit dit concept. Vanuit diverse kunstdisciplines worden er fabelachtige en mythische wezens, geluiden en bewegingen gemaakt. Ze schrijven rare krantenartikelen en bedenken raps met bodypercussie rondom zelfgeschreven elfjes. In de presentatie fase kan uit een aantal mogelijkheden gekozen worden om al het raars dat gemaakt is te presenteren aan publiek.

Waarom dit project?

Voor leerlingen uit groep 5 en 6 wordt de behoefte om ergens bij te horen en juist niet raar te zijn steeds groter. Maar is het erg om raar te zijn of te doen of rare dingen te maken? In dit project merken de leerlingen dat raar op verschillende manieren te interpreteren is en dat kunstenaars juist raar heel interessant vinden!

Stroomdiagram

Het stroomdiagram is een hulpmiddel ter ondersteuning van het creatief proces en bij het plannen van de lessen. U werkt van links naar rechts. De kolommen staan voor de fases in het proces. De kleuren van de opdrachten per fase corresponderen met de kleuren van de verschillende uitkomsten. Maak een keuze uit de opdrachten aan de hand van de ontwikkeling en kwaliteiten van de leerlingen. Het proces staat centraal, niet het eindresultaat. Ga samen met de leerlingen het experiment aan.

Doelen

In dit project worden bij de Introductie, de Oriëntatie en de Opdrachten worden steeds een aantal kennisdoelen en vaardigheidsdoelen benoemd. De volgende houdingsdoelen gelden voor het project in het algemeen:

- De leerling heeft een nieuwsgierige houding en is pro-actief
- De leerling kan positief kritisch reflecteren op eigen werk en dat van anderen

Promotie

Het project gaat meer leven als er ook buiten de klas aandacht voor is. Denk na over manieren om het project te promoten.

- Stel ouders op de hoogte van het museumbezoek of de komst van de 👉 kunstenaar in de klas.
- Maak flyers voor de eindpresentatie en verspreid deze in de buurt.
- Maak foto's of filmpjes van de diverse presentatiemomenten en deel deze via de schoolwebsite, klassenapp of andere kanalen.
- Zorg dat de redactie van de wijkkrant tijdens de presentatie aanwezig is om een stukje te schrijven.

Algemene benodigdheden

Maak gedurende het hele project gebruik van de volgende ruimtes en materialen:

- klaslokaal of speellokaal
- muziekinstallatie en/of digibord
- digitaal foto- en filmtoestel
- (kleuren)printer
- postervellen en stiften voor de leerkracht om aantekeningen op te maken tijdens gesprekken in de klas

Begrippenlijst Nederlandse taal

Vaktaal

de kleur
het geluid
de combinatie
de collage
de bodypercussie

Algemene woorden

raar
de rariteiten
het lichaamsdeel
bijzonder
ondefinieerbaar

Werkwoorden

inlijsten

de rap
het elfje (dichtvorm)
de beat
het ritme
het icoontje

zeldzaam
het voorwerp
het wezen
het onderdeel
natuurlijk/onnatuurlijk
het dilemma
de ledenmaten
de eigenschap
mythisch

2. Introductie

Kennisdoelen

De leerling leert dat sommige woorden op te delen zijn in verschillende betekenissen.

Vaardigheidsdoelen

De leerling bedenkt een nieuwe naam voor het gedicht *Blauwbilgorgel* van C. Buddingh.

Benodigdheden

- gedicht: *Blauwbilgorgel* – C. Buddingh

Aan de slag in de klas

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen om het project te introduceren:

Vandaag heet ik....

- U vertelt dat u vandaag voor uzelf een nieuwe naam heeft bedacht, geïnspireerd door het gedicht van C. Buddingh'.
- Lees en bespreek het gedicht *De blauwbilgorgel* van C. Buddingh'. Weten de leerlingen wat een blauwbilgorgel is? Hoe ziet hij eruit?
- Schrijf de naam 'blauwbilgorgel' op het smartboard. Hoe is de naam opgebouwd? Je kunt 'm in drieën delen: een kleur, een lichaamsdeel en een geluid.
- Laat de leerlingen in kleine groepjes voor elke leerling een nieuwe naam bedenken die bestaat uit deze drie elementen.
- Beluister het nummer van de cd [Van rijm tot rap](#), gemaakt voor de Kinderboekenweek van 1998.

3. Oriëntatie

Kennisdoelen

De leerling maakt kennis met *Het Rariteitenkabinet* in Den Haag en ontdekt wat het woord rariteit betekent.

Vaardigheidsdoelen

De leerling verzamelt bijzondere en rare voorwerpen.

Benodigheden

- een lege (weck)pot
- een vreemd, ondefinieerbaar voorwerp (bijvoorbeeld zelfgemaakt met wasklei)
- (gekleurd) water
- etiket of label

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste oriëntatie-onderdelen: het filosofisch gesprek en het uitvoeren van de eerste opdracht.

Het filosofisch gesprek

Voer naar aanleiding van de introductie een filosofisch gesprek. Stel hierbij (een aantal van) onderstaande vragen:

Voer naar aanleiding van de introductie een filosofisch gesprek over het projectthema. Dit kan bijvoorbeeld aan de hand van de volgende vragen:

- Wanneer is iets raar?
- Als je iets denkt, of als je iets doet, of als het raar voelt?
- Doe je wel eens iets wat je (eigenlijk) raar vindt? Geef eens een voorbeeld?
- Vinden de andere leerlingen dat ook raar?
- Is iets raar als iedereen het raar vindt?
- Kan iets raar zijn als maar één iemand het raar vindt?

Verdiepingsvraag:

- Als iedereen tegelijk iets raars doet, is raar dan gewoon?

Ondersteunende vragen:

- Kun je dat uitleggen?
- Wat bedoel je met...?
- Kun je een voorbeeld geven?
- Betekent wat je zegt...?
- Wat is het verschil tussen ...?
- Denkt iemand daar anders over?

Oriëntatieopdracht 1: Rariteiten

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Op uw bureau staat iets bijzonders: een glazen pot met vloeistof en een ondefinieerbaar voorwerp erin. Vertel dat u deze pot gevonden heeft in Het Rariteitenkabinet, een winkel in Den Haag.
2. Vraag de leerlingen wat ze ervan vinden, of ze weten wat het zou kunnen zijn en waarom het in deze pot zit. Schrijf de bevindingen op.
3. Bedenk met elkaar een naam voor het voorwerp. Schrijf de naam op een etiket of label en bevestig dat op de pot.
4. Bekijk en bespreek de site van [Het Rariteitenkabinet](#). Waarom heet deze winkel zo? Wat is er zeldzaam? Is zeldzaam ook raar? Welke rariteiten zijn er in de klas? Of thuis?
5. Geef de leerlingen de opdracht om op zoek te gaan naar voorwerpen die ze bijzonder vinden en in een glazen potje willen stoppen of willen inlijsten. Laat ze de voorwerpen meenemen naar school.

Reflectievragen

- Waarom is jouw gekozen voorwerp een rariteit?
- Kan alles een rariteit zijn? Hoe?
- Waar bewaar jij thuis belangrijke of mooie rariteiten?
- Hoe ging het verzinnen van de naam van het voorwerp?

4. Opdracht: Raar

In deze opdrachten onderzoeken en maken de leerlingen rare, fabelachtige en mythische wezens. Zij doen dit door inspirerend beeld -en filmmateriaal te bekijken, te tekenen, gedichten en verhalen te schrijven, raps te maken met bijpassende beat (bodypercussie) en bewegingen. En zichzelf te veranderen tot een mythisch wezen met behulp van collagetechniek. Tijdens de presentatiefase kan er gekozen worden voor verschillende manieren van het presenteren van gemaakt werk aan publiek. Er kan ook een eigen manier bedacht worden hiervoor.

Kennisdoelen

De leerling:

- maakt kennis met het woord fabelachtig en bekijkt afbeeldingen van fabelachtige wezens;
- leert wat het woord dilemma betekent en bekijkt voorbeelden;
- maakt kennis met bodypercussie en bekijkt voorbeelden.

Vaardigheidsdoelen

De leerling:

- tekent een dier en maakt een fabelachtig wezen door tekeningen te combineren in een collage;
- schrijft een krantenartikel over een fabelachtig wezen;
- bedenkt vreemde dilemma's;
- bedenkt bewegingen en bodypercussie bij een dier.

Benodigdheden

- tekenmaterialen
- scharen, lijm
- Toolbox COH: bewegingskaartjes (zie www.cultuurschakel.nl)

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen: onderzoek, uitvoeren, presenteren en evalueren.

Onderzoek 1: Fabelachtig

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Laat de leerlingen op twee aparte vellen A4-papier een mens en een dier tekenen. Geef de duidelijke instructie dat de tekeningen blad vullend moeten zijn: hoofd/kop aan de bovenrand, voeten/poten aan de onderrand.
2. Laat de leerlingen in twee- of viertallen de tekeningen verknippen en de delen ruilen met elkaar.
3. Laat ze de delen samenvoegen op een nieuw vel papier, zodat er nieuwe wezens ontstaan. Denk aan een mens met een vissenstaart, een varken met vleugels, een vogel met olifantpoten en mensenarmen.
4. Bespreek aansluitend het werk van kunstenaar Raoul Deleo. Bekijk samen [het filmpje op zijn homepage](#) en de kunstwerken daaronder en leg de klas de volgende vragen voor:
  - Hoe komt het dat sommige dieren zo natuurlijk overkomen?

- Welke onderdelen van dieren worden gecombineerd?
- Wat vond jij de raarste combinatie? Waarom?

Reflectievragen

- Hoe was het om je tekening in stukken te knippen?
- Hoe was het om met een deel van het werk van een ander een collage te maken?
- Hoe was het om te kiezen wat je bij en aan elkaar wilde plakken?
- Wat vind je van het wezen dat is ontstaan?
- Hoe zou het wezen heten?
- Hoe vind je het om een nieuw wezen te maken?
- Hoe denk je dat de kunstenaar zijn vreemde dieren heeft bedacht?

Onderzoek 2: komkommerbenen

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Bekijk en bespreek het werk van kunstenaar Giuseppe Arcimboldo (1526-1593). Gebruik de zoektermen 'Seasons Arcimboldo' op Google Afbeeldingen.
2. Laat de leerlingen een krantenartikel schrijven met als titel 'Een vreemde situatie'. Een deel van hun eigen lichaam of het lichaam van een ander is ineens veranderd in groente, fruit of ander etenswaar. Wat kunnen de leerlingen allemaal bedenken? Denk aan de juf met spaghettihaar, je vader met komkommerbenen, jij met tomatenoren en worstenvingers. Elke leerling maakt een keuze. Besteed aandacht aan een duidelijk begin, midden/kern en eind van het artikel en het bedenken van een korte, pakkende kop.

Maak een echte krant van de artikelen met behulp van [deze website](#).

Reflectievragen

- Hoe was het om te fantaseren over een deel van je lichaam dat is veranderd in fruit of groente?
- Welke uitdrukkingen over lichaam en voedsel ken je? Denk aan appelwangen, perzikhuid, bloemkooloren.
- Welk krantenartikel verraste je het meest?
- Welk artikel was het raarst?
- Welk artikel was het geloofwaardigst?

Onderzoek 3: Dilemma op dinsdag

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Bekijk met elkaar de site [Dilemma op dinsdag](#) en bespreek wat een dilemma is.
2. Kies een 'dilemma op dinsdag' dat makkelijk uit te spelen is. Bijvoorbeeld: je moet 'Vader Jacob' zingen om je telefoon te ontgrendelen of je moet altijd op je kont tree voor tree de trap af. Bespreek het dilemma en voer de handelingen uit.
3. Laat de leerlingen een dilemma bedenken waarin een keuze gemaakt moet worden tussen rare menselijke eigenschappen of handelingen. Denk aan neuspeuteren, een tic, heel snel praten, een stopwoord gebruiken, met twee eieren in je oksels rondlopen.

Reflectievragen

- Met welke dilemma's heb jij weleens te maken?
- Wat vind je ervan om te moeten kiezen?
- Welke eigenschappen vind je echt raar?
- Wat is het raarste dilemma dat erbij zat?

Onderzoek 4: bewegingsgeluiden

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Fysieke opwarming: laat de leerlingen hun ledematen elk afzonderlijk bewegen. Vraag aan hen om de ledematen op te zetten, uit te strekken en langzaam en snel te bewegen.
2. Combineer de bewegingen met eigenschappen van dieren: schud je veren op, snuffel met je neus, sla je vleugels uit en wat de leerlingen zelf verzinnen. Gebruik hiervoor de bewegingskaartjes uit de Toolbox.
3. Elk dier maakt geluid als hij beweegt. Verschillende lichaamsdelen maken ook verschillende geluiden. Bekijk en bespreek de volgende YouTube-filmpjes met bodypercussie:

[Latin Groove Kids](#)

[🔗 'Basket Team' door Marco Epis](#)

[🔗 'Carino' door Marco Epis](#)

Laat de leerlingen onderzoeken hoe ze, door middel van het bewegen van lichaamsdelen en het gebruik van bodypercussie, het geluid kunnen nabootsen dat bewegende dieren maken (zoals klapperende vleugels, schuivende slangen, huppende kangoeroes). Of verzin eigen geluiden.

Reflectievragen

- Waarin verschillen de ledematen van mensen en dieren van elkaar?
- Wie maken er meer geluid als zij bewegen: mensen of dieren? Geef een voorbeeld?
- Welk dierengeluid was snel herkenbaar?
- Aan welk geluid kon je de beweging goed horen?
- Heb je een favoriet geluid?

Uitvoeren

Kennisdoelen

De leerling:

- maakt kennis met het woord mythisch en bekijkt mythische wezens;
- leert wat een 'elfje' gedicht is en leest voorbeelden;
- weet dat een verhaal een duidelijk begin, midden en eind heeft.

Vaardigheidsdoelen

De leerling:

- maakt van zichzelf een mythische-ik door te tekenen en met collage techniek;
- bedenkt en schrijft een verhaal bij zijn mythische-ik;
- bedenkt een geluid dat past bij zijn mythische-ik en ontwerpen hier een icoontje voor;
- schrijft een elfje-rap en maak hier een passende beat bij.

Benodigheden:

- foto van de leerlingen
- afbeeldingen van dieren
- teken- en schildermateriaal
- attributen
- verkleedkleding

Uitvoeren 1: Mythische ik

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

1. Bekijk en bespreek [🔗 mythische mens-dieren](#).
2. Laat de leerlingen bedenken welke nieuwe eigenschappen zij zouden willen bezitten. Denk aan moedig, sterk, snel, glibberig, behendig, vliegensvlug, trouw, slim of eigenwijs zijn. De leerlingen inventariseren welke dieren de door hen gekozen eigenschappen bezitten.

- De leerlingen gebruiken een kopie van een foto van zichzelf bij het maken van een collage van lichaamsdelen van een gekozen dier. Aan de collage moet je kunnen zien welke nieuwe eigenschap de leerling heeft verworven. Bijvoorbeeld: leeuwenmanen en klauwen staan voor kracht.
- Laat de leerlingen even wennen aan hun bijzondere nieuwe eigenschap. Met behulp van de vragen op de inlevingskaartjes uit de Toolbox vertellen zij over hun mythische ik.

Reflectievragen

- Waarom heb je juist voor die eigenschap gekozen?
- Waren er meerdere dieren die deze eigenschap bezitten?
- Hoe voelt jouw mythische ik?
- Welk verhaal zou je over je figuur kunnen bedenken?
- Welke heldendaad zou jouw mythische ik willen verrichten?

Uitvoeren 2 : Rare rap

Doorloop in deze opdracht onderstaande stappen:

- Laat de leerlingen één of meerdere 'elfjes' schrijven over een raar wezen met rare eigenschappen en gevoelens, die rare handelingen uitvoert. Bijvoorbeeld:

*Raar
Vliegend Flontertje
Snaterend en snotterend
Met zijn lange slurf
Snipverdrietig*

- Laat de leerlingen in tweetallen een beat bedenken, of een bestaande beat kiezen, en deze omzetten in bodypercussie zoals in onderzoek opdracht 4. Laat hen het gedicht op het ritme van de beat rappen.
- De leerlingen laten hun rap horen aan de groep en krijgen tips en tops.

Reflectievragen

- Hoe ging het verdelen van de woorden van je gedicht over de beat?
- Kon je in het 'elfje' kwijt wat je wilde zeggen?
- Welke invloed had het ritme van jullie 'elfje' op de rap?

Uitvoeren 3 : Snaterend krabfantje

De leerlingen schrijven of vertellen in deze opdracht een raar verhaal over hun fabeldier of mythische ik. Houd rekening met de volgende aandachtspunten:

- De leerlingen geven de figuur een naam en bedenken een eigen geluid dat ze op een omschrijvende manier benoemen.
- Ze mogen veel rare woorden gebruiken en handelingen verzinnen.
- Ze geven in hun eigen tekst met een zelfverzonnen icoontje aan welk geluid of welke beweging waar moet komen.
- Zorg voor een duidelijk begin, midden en einde.
- Laat de leerlingen hun verhaal zo beeldend mogelijk vertellen en illustreren met geluiden.

Reflectievragen

- Hoe heb je je naam voor je rare wezen samengesteld?
- Hoe heb je het eigen geluid voor je wezen gevonden?
- Wat zijn je inspiratiebronnen waaruit je je verhaal hebt samengesteld?
- Wat heb je gedaan om een verhaallijn te krijgen?
- Hoe hebben je geluiden en bewegingen je verhaal versterkt?

Uitvoeren 4 : Het raarste dilemma

De leerlingen verzinnen in deze opdracht het aller-raarste dilemma. Houd rekening met de volgende aandachtspunten:

- Elk tweetal bedenkt hoe het de twee acties van het dilemma in twee foto's kan verbeelden.
- Bespreek wat ze nodig hebben: welke attributen, de locatie, kleding, extra figuranten?
- De leerlingen zetten de beide situaties van het dilemma in tableau, maken er een foto van en bedenken een passende dilemmatekst.

Reflectievragen

- Hoe was het om helemaal los te gaan bij het bedenken van het dilemma?
- Hoe ging het maken van een keuze uit al jullie ideeën?
- Hoe hebben jullie het idee omgezet in een actie?
- Hoe is het om een actie in een beeld te vangen?
- Welke beelden van je medeleerlingen geven het dilemma het beste weer?

Presenteren

In dit project staat het ontwikkelproces centraal en komt het eindproduct op de tweede plaats. In het creatief stroomdiagram wordt daarom gesproken over uitkomsten. De manier van presenteren staat niet vast, hieronder volgen een aantal suggesties. Het is zelfs heel goed mogelijk dat er een presentatievorm ontstaat die niet is omschreven. Luister en kijk naar de kwaliteiten en voorkeuren van de leerlingen en vergeet uw eigen kwaliteiten niet in te zetten in het proces.

Kennisdoelen

De leerling maakt kennis met diverse manieren van presenteren.

Vaardigheidsdoelen

De leerling presenteert actief eigen werk aan publiek.

Presenteren 1: Rariteitenconcert

Voeg alle verzamelde rare geluiden, de rap en de geschreven teksten samen tot een geluidscompilatie. Bedenk een structuur en een titel en eventueel subtitels. Verdeel de groep in verschillende uitvoerders zoals bij een orkest: het koor, de instrumenten, de solisten, etc. Verwerk de raps en de beats. Voeg nieuwe geluiden toe. Gebruik bijvoorbeeld de glazen potjes met rariteiten en bedenk daar geluiden bij. Kondig het concert aan met een raar artikel in de schoolkrant.

Presenteren 2: Rariteitenparade

Voeg alle theatrale elementen samen tot een rariteitenparade. Beeld de vreemde fabeldieren en mytische ikken uit, vertel de verhalen, illustreer de parade met beweging en geluid en laat de tableaux zien. Zoek een rare locatie voor de presentatie.

Presenteren 3: Rariteitenkabinet

Richt een plek, wand of kast in met het gemaakte beeldmateriaal. Het bekijken van het 'kabinet' moet een rare ervaring zijn. Maak de gekozen plek bijvoorbeeld vreemd door onverwachte plaatsing van de werkstukken, de belichting, de teksten die erbij staan. Schotel de bezoekers een 'dilemma op dinsdag' voor.

Presenteren 4: Eigen presentatievorm

Presenteer de uitkomsten van de diverse opdrachten naar eigen inzicht.

Reflectievragen

-

Evalueren

Bespreek met uw leerlingen het doorlopen proces aan de hand van onderstaande vragen:

- Waar dacht je aan bij het woord 'raar' vóóordat je aan dit project begon? Denk je nu anders over het woord?
- Welke opdracht vond je het leukst om te doen?
- Is het begrip 'raar' voor jou veranderd? Hoe?
- Wat heb je geleerd over raar doen?
- Ben je tevreden over jullie eindresultaat?

